

MINISTERUL CULTURII AL REPUBLICII MOLDOVA
ACADEMIA DE MUZICĂ, TEATRU ȘI ARTE PLASTICE
DEPARTAMENTUL ȘTIINȚE SOCIO-UMANISTICE ȘI LIMBI MODERNE

Victoria FONARI

MITOLOGIE

SUPPORT DE CURS

Chișinău, 2024

Lucrarea a fost aprobată și recomandată pentru editare de
Consiliul Științific al Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice,
proces-verbal nr. 12 din 28 iunie 2024

MITOLOGIE

Lucrare metodico-științifică
Suport de curs

Autor: Victoria FONARI, doctor conferențiar universitar

Redactor științific: Ludmila LAZAREV, doctor conferențiar universitar, șef al Departamentului Științe Socio-Umanistice și Limbi Moderne, AMTAP

Recenzenți:

Tatiana COMENDANT, doctor conferențiar universitar,
prorector activitate științifică și de creație, AMTAP

Ana GHILAȘ, doctor habilitat, cercetător științific coordonator,
Institutul Patrimoniului Cultural

Redactor: Claudia Cemârtan, doctor conferențiar universitar

Coperta: Natalia Sattarova, grafică creion, 2021

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții din Republica Moldova

Fonari, Victoria.

Mitologie : suport de curs / Victoria Fonari ; redactor științific: Ludmila Lazarev ; Ministerul Culturii al Republicii Moldova, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Departamentul Științe Socio-Umanistice și Limbi Moderne. – Chișinău : Lexon-Prim, 2024. – 147 p. : il.

Bibliogr.: p. 122-127. – Ind. de nume: p. 143-147. – [300] ex.

ISBN 978-9975-173-11-7.

801.73(075.8)

F 78

MD-2049, mun. Chișinău, str. Pan Halippa 6G/13A
GSM: 0 699 04 555; 0 795 29 555
fax. 022 28 81 78; www.lexon.md
e-mail: lexonprim2001@gmail.com

CUPRINS

Adnotare	4
Abstract	5
<i>Mitul în contextul culturii europene,</i> prefață de Ludmila LAZAREV, doctor conferențiar universtar	6
Preliminarii	9
Tema 1. Mitul: perspective conceptuale	12
Tema 2. Hermeneutica mitului antic și transdisciplinaritatea	26
Tema 3. Corelația haos – ordine: mitul antic elen la intersecția secolelor XX-XXI	49
Tema 4. Arhetipologia labirintului: perspective metodologice	67
Tema 5. O hermeneutică a arhetipurilor: tăcerea Euridicei și împietrirea Gorgonei	93
Tema 6. Interpretarea mitului antic: repere de cercetare ale lui Pierre Brunel	102
Tema 7. Mito-foria – o componentă a imaginarului în studiul lui Jean-Jacques Wunenburger	110
Bibliografie selectivă	122
Reproduceri	129
Mic dicționar	137
Indice de nume	143

ADNOTARE

Fonari Victoria, *Mitologie*, suport de curs, Chișinău, 2024.

Lucrarea științifico-didactică reprezintă un suport de studiu, elaborat și implementat în predarea cursului *Mitologie* de către autoare în cadrul Departamentului Științe Socio-Umanistice și Limbi Moderne, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice.

Structura suportului de curs este constituită din *Preliminarii*, șapte teme (fiecare urmând algoritmul: obiective, cuvinte-cheie, referințe teoretice, referințe bibliografice, fișe de lucru), bibliografie selectivă, reproduceri, mic dicționar, indice de nume. Lucrarea conține 147 de pagini de text de bază. Rezultatele obținute au fost publicate în mai multe reviste științifice.

Cuvinte-cheie: mit, mitologie, hermeneutică, hermeneutica mitului, arhetip, metoda arhetipală, mito-forie, cultură, artă, interdisciplinaritate, transdisciplinaritate.

Scopul lucrării constă în dezvoltarea competențelor de interpretare, de creativitate, de investigare a operei artistice din mai multe perspective. Sincronizarea artelor după criteriul tematic și dezvoltarea capacităților interpretative contribuie la formarea spiritului artistic și oferă diverse posibilități de înțelegere a unei opere de artă. În acest studiu, noțiunea de operă de artă include textul artistic, spectacolul teatral, compoziția muzicală, tabloul, sculptura, arhitectura – sfere care, indiferent de produs, pot avea conexiuni cu elementele mitice.

Obiectivele: determinarea fundamentelor teoretice privind concepțiile de *mit*, *gândire mitică*, *mit literar*; formularea definițiilor cu referire la *mit*, *haos* și *cosmos*, *hermeneutică*, *arhetip* și elucidarea noțiunilor *hermeneutica mitului antic*, *mito-foria*, pentru a elabora propria strategie interpretativă a fenomenului de transformare a imaginilor mitului antic în produsul cultural – pictură, grafică, sculptură, tapiserie etc.; prezentarea modalităților de cercetare a mitului antic greco-latin în diverse școli europene; examinarea, din perspectivă metodologică, a procedeelelor de actualizare a mitului antic în critica literară.

Noutatea și originalitatea metodico-științifică a lucrării constă în conceptualizarea modalităților de interpretare a operei de artă din perspectiva mitului antic. Prezentul studiu științifico-didactic oferă posibilitatea de a intra în labirintul imaginarului interpretativ, propunând mai multe metodici, inclusiv din practicile școlilor europene. Acest suport de curs este destinat studenților, masteranzilor, doctoranzilor, care investighează conotațiile miturilor antice, metamorfozele imaginilor artistice, influențele mitologiei și transferul simbolurilor mitice prin secole, sesizând schimbările acestora prin creativitatea individuală a artistului, pentru a valorifica contextul social reflectat în imagini.

ABSTRACT

FONARI Victoria, *Mythology*, course support, Chisinau, 2024.

The scientific-didactic work represents the scientific product implemented in the Mythology course, developed during the author's teaching period in the Department of Socio-Humanistic Sciences and Modern Languages, Academy of Music, Theater and Fine Arts.

The structure of the course support consists of Preliminaries, seven topics (each one being written according to the following algorithm: objectives, keywords, theoretical references, bibliographic references, worksheets) reproductions, small dictionary, Index of names. The work contains 147 pages of basic text. The obtained results were published in several scientific journals.

Key words: myth, mythology, hermeneutics, hermeneutics of myth, archetype, archetypal method, mytho-phoria, culture, art, interdisciplinarity, transdisciplinarity.

The aim of the work is to develop the skills of interpretation, creativity, to investigate the artistic work from several perspectives. The synchronization of the arts according to the thematic criterion and the development of interpretative capacities that contribute to the development of the artistic spirit and offer various possibilities for understanding a work of art. In this study, the concept of a work of art includes the artistic text, and theatrical performance, and musical compositions, and paintings, sculptures, architecture – all in which, regardless of the product, can have connections to mythical elements.

Objectives: determining the theoretical foundations by including the concepts of myth, mythical thinking, literary myth; identifying definitions with reference to hermeneutics and elucidating the notion of hermeneutics of the ancient myth in order to develop one's own interpretive strategy of the phenomenon of transforming the images of the ancient myth into a cultural product, be it painting, graphics, sculpture, tapestry, etc.; the presentation of the ways of researching the ancient Greco-Latin myth in various European schools; the examination, from a methodological perspective, of the procedures for updating the ancient myth in literary criticism.

The scientific novelty and originality of the work consists in the reconceptualization of the interpretation perspective of the work of art through the chain of ancient myth. This course support is intended for students, masters, PhD students, who investigate the connotations of ancient myths, the metamorphoses of artistic images, the influences of mythology and its transfer through the centuries with individual changes to capitalize on the social context reflected in symbols.

INDICE DE NUME

A

Adam 56, 58
 Adam Georgeta 94, 99, 122
 Afrodita 51, 57, 137, 138, 139, 142
 Agamemnon 57, 137, 140
 Albouy Pierre 19, 23, 122
 Alighieri Dante 80, 111
 Amaltea 57, 137
 Anacreon 14
 Anouilh Jean 105
 Antigona 42, 137, 140, 141
 Apollo 43, 57, 137, 138
 Apollodor 75
 Apostol Constantin 72, 90, 122
 Arachne 52, 137
 Archimandritis Giorgos 105
 Argus 76
 Ariadna 68, 77
 Arghezi Tudor 55
 Aristotel 29, 30, 73, 103
 Asterius 76
 Atena 51, 94, 105, 137

B

Bachelard Gaston 32, 72, 78-84, 90
 Barbu Ion 22, 126
 Bay Andre 78
 Baudelaire Charles 98
 Bezalel Loew ben 56
 Blaga Lucian 21, 23, 51-52, 55, 64, 65, 112, 118, 119, 122
 Boboc Alexandru 33, 46, 122
 Borges Jorge Luis 55, 95
 Braga Corin 27, 46, 122
 Breazu Florina 18, 23, 122
 Brunel Pierre 3, 7, 102-107, 122, 123, 135
 Burlacu Alexandru 92
 Bușe Ionel 113, 118
 Butnaru Leo 88, 100, 105, 124

C

Calujac Maxim 9
 Campana Cassoni 91, 133
 Camus Albert 95
 Cassirer Ernest 15, 22, 56, 122
 Cărtărescu Mircea 99, 123
 Cătălin Pavel 64, 123
 Cheval Michael 25, 91, 130, 133
 Chiriac Constantin 42, 44
 Chiron / Hiron 52, 70, 138
 Cimpoi Mihai 30, 46, 55-59, 61, 64, 103, 122
 Circe 105, 106, 108, 135
 Cocieri Mariana 61, 64, 122
 Codreanu Lina 62, 64, 123
 Codreanu Theodor 86, 90, 123
 Coman Mihai 14, 22, 123
 Comendant Tatiana 11
 Corbin H. 111
 Coroban Vitalie 24, 120, 123
 Coronis 57, 138
 Crăciunescu Pompiliu 60, 64, 66, 123
 Creon 44, 138
 Cronos 16, 18, 51, 138, 139, 141, 142
 Crysaor 99

D

Dabezies André 20
 Dabija Nicolae 18, 105, 107, 124
 Dafnis 57, 138
 Daghi Ion 18, 23, 26, 46, 60-63, 64, 65, 122, 123, 131
 Dali Salvador 10, 66
 Danciu Liliana 94, 99, 123
 David Aurel 20-21, 23, 24, 108, 127, 129
 Dedal 68, 75-77, 78, 85-89, 92, 140
 Delfi / Delphi 13, 29, 44, 57, 87, 138
 Democrit 73
 Desdemona 95

Didier Julia 118, 123
 Diel Paul 87, 90, 123
 Dilthey Wilhelm 29, 33
 Dică Iaroslav 39
 Diogene Cinicul 13, 57
 Diogene Laertius 13, 22, 125
 Dionis 10, 36, 58, 138
 Doga Eugen 64, 65, 123
 Dorfles Gillo 46, 123
 Druță Ion 118, 125
 Durand Gilbert 71, 81, 83, 90, 111, 123
 Duris 76

E

Eckermann Peter Johann 71
 Eco Umberto 84, 90, 91, 93, 99, 124
 Egeu 45, 138, 142
 Electra 104, 107
 Elena 22, 138
 Eliade Mircea 14, 18, 21, 22, 23, 50, 53, 64, 65, 72, 124
 Eminescu Mihai 20, 21, 41, 55-61, 64, 65, 122, 123
 Eros 50, 51, 98, 139, 141
 Eos 59, 138, 140, 141, 142
 Euridice 37, 53, 93-96, 98-99, 100, 101, 105, 134, 139
 Euripide 105
 Europa 28, 139

F

Faust 70
 Foca Iurii 61
 Fonari Victoria 7, 46, 99, 106, 118, 124
 Freud Sigmund 31, 40, 70, 80, 93
 Frye Northrop 23, 124

G

Gadamer Hans Georg 33, 112
 Gadenne Paul 78

Gavriliță Nicu 87, 90
 Gee / Gaia 16, 139
 Georgescu Constantin 41
 Georgescu Simona 41
 Georgescu Theodor 41
 Gérard Christophore 20, 23, 124
 Ghilaș Ana 41, 46, 113, 118, 125
 Ghilgameș 99, 123
 Gîrlea Olesea 125
 Goethe Johann Wolfgang 70, 71
 Golem 56, 58
 Goliat 58
 Gorgona 93-94, 96, 98, 99, 100, 101, 105, 139
 Graves Robert 98, 99, 125

H

Hades 39, 40, 49, 51, 52, 94, 95, 139, 141
 Hamlet 39, 40
 Haos 3, 4, 7, 13, 15, 49-60, 62-63, 64-66, 77, 78, 84, 90, 115, 116, 126, 131, 132, 139
 Hector 25, 38, 130
 Hefaiostos 57, 137, 139
 Heidegger Martin 26, 46, 112, 125
 Helios 59, 139, 140, 141, 142
 Heraclit 38
 Hercule 13, 54, 57, 106, 138, 139
 Hermes 28-29, 39, 46, 139
 Herodot 14
 Herostrat 86, 87
 Hesiod 15
 Hesperide 105
 Himera 43
 Homer 14, 15, 16, 55, 57, 59, 77, 105, 141, 142
 Hostiuc Constantin 72, 90
 Hyperion 56, 59-60, 64, 103, 122, 138, 140, 141, 142

I

Icar 40, 68, 85, 86, 88, 89, 92, 140
 Ifigenia 22, 137, 140
 Iocasta 42-44, 137, 138, 140, 141

J

Jabinschi Valeriu 90, 91, 125, 132
 Joyce James 71
 Jung Carl Gustav 31, 68-69, 71, 72, 81, 83, 87, 90, 125

K

Kahn Gustave 78
 Kant Immanuel 56, 57
 Kernbach Victor 125
 Kuk A. 77
 Kun N.A. 125

L

Lacan Jacques 38, 93
 Laerte 52m 140
 Laios 43, 45, 140, 141
 Lari Leonida 18
 Lazarev Ludmila 3, 6
 Leighton Frederic 101, 134
 Lermontov Mihail 95
 Lévi-Strauss Claude 14, 22, 125
 Lițu Alexandru 64, 123
 Losev Alexei / Лосев А.Ф. 68, 73-77, 83, 84, 90, 127
 Loteanu Emil 64
 Luceafărul 59, 64

M

Macedonski Al. 22, 126
 Manolache Gheorghe (George) 125
 Marcus Solomon 21, 23, 50, 53, 64, 66, 115, 125
 Marian Ovidiu 125
 Marin Ileana 13, 22, 125

Matei Iurie 25, 37, 39, 48, 120, 121, 126, 130, 131, 136

Matei Valeriu 37, 38, 39

McLuhan Marshall 94

Menelau 22, 140

Micle Veronica 123

Miller Norbert 88, 90

Minos 68, 75, 87, 140

Minotaur 41, 50, 68, 75-76, 80, 81, 83, 86-87, 89, 91, 133, 140, 142

Minulescu Ion 22, 126

Mossa Gustave Adolpfe 108, 135

Mudrea Andrei 27, 28, 126, 129

Muller M. 56

N

Narcis 50, 56, 59, 60, 64, 66, 103, 122, 140

Negrici Eugen 22, 23, 126

Nero 86

Nietzsche Friedrich 71

Noica Constantin 87, 98, 99, 126

O

Oancea Maria-Luiza 13, 22, 126

Odiseu / Ulise 22, 52, 54, 104, 105, 136, 140, 141

Oedip / Oidip 13, 41-45, 57, 118, 119, 137, 138, 140, 141

Oișteanu Andrei 88, 90, 126

Olimp 16, 17, 28, 35, 39, 51, 59, 90, 104, 139, 141

Oreste 104

Orfeu 52, 54, 94-96, 100, 101, 134, 139

Origene 33

Otello 95

Otto Walter F. 16, 22, 126

Ovidiu 15, 106

P

Parmenide 51, 61

Pegaz 99, 100, 139

Penelopa 105, 136, 140
 Pericle 41
 Persefona 105, 139
 Perseu 99, 139
 Petre Zoe 64, 123
 Pichois Claude 102, 107, 122
 Plato / Platon 13, 29, 39, 43, 50, 56, 73, 115
 Plutarh 13, 77
 Poe A. Ed. 94, 99
 Polifem 22, 141
 Popii Ofelia 42, 44
 Poseidon 51, 74, 75, 94, 137, 139, 140, 141
 Poynter Edward 101, 134
 Prescott F. C. 16, 22
 Procust 114
 Prometeu 16, 22, 52, 103, 104, 141
 Proteu 125, 141
 Prus Elena 104, 107, 126
 Psyheea 13, 141
 Purcărete Silviu 40, 41, 42, 44, 47

R

Rachet Guy 43, 46
 Reverdy Pierre 78
 Rhea 16, 138, 139, 141
 Ricoeur Paul 111, 112
 Rilke Rainer Maria 78
 Riven 58
 Robu Eudochia 25, 126, 130
 Rocaciuc Victoria 19, 23, 65, 66, 126, 132
 Romanciuc Vasile 18
 Rougemont Denis de 20, 23, 126
 Rousseau Andre-Michel 102, 107, 122
 Rubens Peter Paul 101, 134
 Rusu-Ciobanu Valentina 109, 135

S

Săvulescu Codina 125
 Schleyermacher Friedrich 29
 Schopenhauer Arthur 56

Sebastian Anghel 101, 108
 Secrieru Cezar 116-117
 Selene 59, 95, 140, 141, 142
 Sf. Gheorghe 58
 Sfinx 43, 44, 52, 57, 94, 118, 119, 141
 Shakespeare William 39, 40, 65, 95
 Simion Eugen 14, 22, 105, 107, 126
 Sisif 52, 54, 95, 103, 142
 Socrate 13
 Sofocle 20, 21, 40, 41, 42, 43, 45, 47, 77
 Spânu Constantin 18, 23, 126
 Spitteler Carl 71
 Stajila Emilia 14, 22, 126
 Stănescu Nichita 48, 131
 Suceveanu Arcadie 89, 124
 Surdulescu Radu 15, 22, 126

Ș

Ștefan cel Mare 28

T

Tanasieva Larisa 60
 Teleucă Victor 55, 85-87, 88, 90, 92, 123, 124, 126
 Tezeu 44, 45, 68, 76, 80, 81, 91, 133, 138, 140, 142
 Theba 43, 44, 137, 138, 140, 141
 Theia 59, 138, 140, 141, 142
 Tiresias 43, 142
 Țărnă Mihai 39, 65
 Țâmbalist Alexandru 39
 Țurcanu Andrei 106

U

Uranus 16, 59, 138, 140, 141, 142

V

Venus 59, 142
 Vergiliu 15, 110
 Versace Gianni 98, 100, 134

Vico Jiambattista 46, 123
Vieru Igor 18-19, 23, 92, 122, 127, 133
Vieru Roland 23, 122, 127, 133
Vigarello Georges 127
Vişniec Matei 66
Vogele Carlo 92
Vrabie Gheorghe 21, 23, 127, 129

W

Wagner Richard 71
Waterhouse John William 106

Windelband Wilhelm 127
Wittgenstein Ludwig 46, 123
Wunenburger Jean-Jacques 3, 7, 110-115,
117-118, 121, 127, 136

X

Xenofon 14

Z

Zamfirescu Vasile Dem. 127
Zeus 16, 22, 28, 52, 57, 59, 75-77, 104, 137,
138, 139, 140, 141, 142